

Катерина МУШЕНИК

здобувач вищої освіти 2 курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності 073 «Менеджмент»

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут» імені Ігоря Сікорського,

м. Київ

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Трансформація економічних систем, динамічні зміни в глобалізаційних процесах та перетворення соціально-економічного укладу актуалізують проблеми дослідження економічного зростання. В умовах високої конкуренції, обмеженості ресурсів, потреби підвищення добробуту населення виникає необхідність у розробці нових концепцій економічного зростання. В системі факторів, що визначають економічне зростання все більша питома вага належить нематеріальним факторам. Вони синтезують результати розвитку науки, культури, інформації та людського капіталу в суспільстві. Розвиток сучасних досліджень спрямований на ідентифікацію саме таких факторів, здатних прискорити темпи економічного зростання та покращити, в процесі зростання, якісні параметри розвитку національної економіки [1].

Проблеми економічного зростання були в центрі досліджень науковців впродовж всього періоду існування економічної науки та не втрачають своєї актуальності і сьогодні. Базовими факторами, що визначають економічне зростання є праця, капітал, природні ресурси. Більшість наукових досліджень ґрунтуються на моделях, де ці фактори є детермінантами економічного зростання. Однак, вплив цих факторів не може повною мірою пояснити спостережувані темпи зростання економіки. Окрім цього, в наш час економічна наука приходить до розуміння того, що виробнича діяльність є лише частиною діяльності людини, а економічний розвиток необхідно розглядати в рамках більш широкої концепції суспільного розвитку. Тому, дослідники зосередили

свою увагу на вивченні неекономічних факторів, до яких належать соціальні, культурні, політичні, інституційні, географічні, які впливають на можливості та обмеження економічного зростання [2].

Встановлено, що низькі темпи розвитку тих чи інших економік пояснюються системами соціокультурних цінностей, що сформувалися в тих чи інших країнах. Так, через культурні відмінності одні й ті ж офіційні інститути в одних країнах більш ефективні, ніж в інших. Саме культура визначає реальне функціонування інститутів, впливає на спонукальні мотиви економічних і політичних суб'єктів.

Необхідність врахування соціокультурних особливостей для пояснення економічних відмінностей між країнами запропонували ще А. Сміт та Дж. С. Міль. Пізніше, інтерес до цього питання відродився в кінці 1950-х рр., коли дослідники звернулися до пошуків додаткових ресурсів для підвищення продуктивності праці і ефективності державних інститутів. Однак, тільки в останні два десятиліття в економістів з'явилися дані та емпіричні інструменти, які дають змогу тестувати гіпотези щодо соціокультурних чинників економічного зростання [3].

Чим можна обґрунтувати доцільність врахування впливу соціокультурних чинників на економічне зростання? Дослідниками наведено різні приклади соціокультурного виміру економічного зростання. Так, в працях Г. Хофстеда виявлено істотні позитивні взаємозв'язки індивідуалізму з економічним і політичним розвитком, при цьому зі зростанням рівня добробуту між індивідуалізмом та економічним зростанням спостерігається обернено пропорційна залежність. Р. Інглегарт виявив, що цінності виживання і традиційні цінності властиві біднішим і менш демократичним країнам, а цінності самовираження та раціоналізм – більш багатим країнам з розвинутою демократією.

Науковці дослідили, що в мультикультурних суспільствах, де економічні стимули однакові практично для всіх, певні етнічні або релігійні групи людей досягають набагато більшого, ніж все інше населення – як, наприклад, євреї в

багатьох капіталістичних країнах або китайці в сусідніх регіонах (Індонезія, М'янма, Філіппіни, Малайзія та ін.) і навіть в США [4].

Очевидно, що більшість країн розглядають культурну політику як потужний ресурс для підтримки конкурентоспроможності на світових ринках не тільки національних компаній, а й країни в цілому. Через культурну політику і відповідні методи регулювання держава може і повинна прямо або опосередковано впливати на формування організаційної культури окремих підприємств або їх об'єднань. Можна виділити два рівні. Перший рівень впливає на формування організаційної культури опосередковано через економічну культуру, ринкову культуру і т.д., а другий – рівень підприємницької системи, яка впливає безпосередньо на формування організаційної культури підприємств. Крім зазначених, надзвичайно важливим напрямом культурної політики має стати цілеспрямоване формування високого рівня довіри з боку бізнесу і суспільства до держави.

Таким чином, можна зробити висновок, що культура та соціальна інфраструктура, безсумнівно, впливають на економічне зростання. Світове наукове співтовариство економістів чітко визначилося з необхідністю врахування соціокультурних особливостей тієї чи іншої країни під час проведення економічних перетворень. Однак, культура формується під впливом релігійних, історичних, географічних та інших факторів, які схильні до зміни. Тому немає єдиної системи соціокультурних чинників, що забезпечують ефективну економіку. Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що сучасна теоретична та методологічна база дослідження економічного зростання недостатня для того, щоб відповісти на виклики сьогодення, спричинені глобалізаційними процесами та особливостями суспільно-економічних перетворень та потребує подальших напрацювань [5].

Список використаних джерел

1. Воронкова В.Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри: [монографія]. Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010. – 272 с.

2. Воронкова, В.Г., Кивлюк, О.П., Андрюкайтене, Р. Концептуалізація моделі ноосферного розвитку сучасного соціуму та освіти інформаційного суспільства. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Вип. 68, Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, С. 33-48. (DOI: <https://doi.org/10.30839/2072-7941.2017.94376>).

3. Форсайт економіки України: середньостроковий (2015–2020 роки) і довгостроковий(2020–2030 роки) часові горизонти (версія для обговорення) / наук. керівник проекту акад. НАН України М.З. Згуровський // Міжнародна рада з науки (ICSU); національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»; Інститут прикладного системного аналізу НАН України, МОН України; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. – Київ: НТУУ «КПІ», 2015. – 36 с.

4. Мушеник І.М., Бурлаков О.С. Теоретичні засади впровадження та використання сучасних технологій інтелектуального аналізу даних в економіці. *Modern Economics*. 2021. № 25. С. 27-32.

5. Соснін, О. В. Інформаційна безпека: нові виміри загроз, пов'язаних з інформаційно-комунікаційною сферою. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2015. Вип. 61. С. 24–34.